

Luka 5,33-39

Propovijed: **Isusov nauk vs. Farizejski nauk #4**

napisao: Danijel Dragaš

2024.

POST

1. (Luka 5,33) „A oni mu rekoše: 'Ivanovi učenici često poste i mole; isto tako i farizejski; a tvoji jedu i piju.'“

1.1. „A oni mu rekoše.“ U Evandjelju po Mateju 9,14 čitamo da su od Ivana Krstitelja učenici ti koji su upitali Isusa: „Zašto mi i farizeji često postimo, a tvoji učenici ne poste?“ Tko su onda „oni“ o kojima Luka piše? Možda su farizeji prvi postavili to pitanje, a onda su se zbog znatiželje nadovezali i Ivanovi učenici, ponovivši isto pitanje. To je moj osobni prijedlog, i nekako mi se čini najlogičnijim prihvatiti ga. No, vjerujem da se ovdje moramo zaustaviti i zapitati: zašto Ivanovi učenici uopće postavljaju to pitanje Isusu? Ako su slobodni, ako razumiju njegovo učenje, zašto bi ga to pitali? Da bismo mogli na to odgovoriti, moramo se pokušati staviti u njihove cipele. Oni su tek počeli upoznavati Isusovo učenje. Njihovo znanje dolazilo je od Ivana Krstitelja, a ne od Isusa. Imajući to na umu, vjerujem da je njihov upit bio posve normalno i legitimno pitanje.

1.1. Zašto tako mislim? Pokušat ću obrazložiti. Učenje Ivana Krstitelja u potpunosti se slagalo s Isusovim učenjem. Njihova zajednička poruka Židovima bila je: „Kraljevstvo Božje je nadomak ruke! Ako želite ući u to kraljevstvo, morate se pokajati.“ To su obojica propovijedali. Ivanovi učenici vjerovali su da je to istina. Ali, odgojeni u židovskoj kulturi u kojoj je farizejstvo bilo najdominantniji religijski pokret tadašnjeg judaizma, njima je bilo normalno da nakon pokajanja slijedi sprovođenje religijskih praksi koje su nalagali farizeji. Oni su vjerovali da se svaki Židov, nakon što se pokaje, mora podložiti Mojsijevu Zakonu u svom životu. A tko je najbolje znao što i kako pojedinac treba činiti? Naravno, farizeji – oni su sami sebe smatrali najboljim primjerom toga kako izgleda čovjek koji sprovodi Mojsijev Zakon. S tom perspektivom Ivanovi učenici prilaze Isusu i pitaju ga: „Isuse, mi znamo da je tvoje učenje isto kao i od našeg učitelja Ivana Krstitelja. Zašto onda tvoji učenici ne sprovode Mojsijev Zakon i usmenu predaju starih u svom životu? Zar ti ne želiš da oni budu jednako religiozni kao i mi? Zar Mojsijev Zakon to ne traži od nas?“

1.2. Idemo pokušati odgovoriti na pitanje Ivanovih učenika protupitanjem: je li Mojsijev Zakon

doista nalagao Židovima da poste tri puta tjedno, ili su farizeji svojim pravilima (usmenom tradicijom) dodali vlastite propise i zakone unutar Mojsijeva Zakona?

1.3. (Levitski zakonik 23,26-32) „Reče Jahve Mojsiju: 'Povrh toga, u deseti dan toga sedmog mjeseca pada Dan Pomirenja. Neka vam to bude prigoda za sveti zbor; postite i prinesite u čast Jahvi paljenu žrtvu. Toga dana nemojte raditi nikakva posla. To je, naime, Dan Pomirenja, kada će se za vas obaviti obred pomirenja, pred Jahvom, Bogom vašim. Jest, tko god ne bude postio tog dana, neka se odstrani od svoga naroda. A tko bi god radio kakva posla na taj dan, toga ću ja istrijebiti iz njegova naroda. Nikakva posla nemojte raditi. To je trajan zakon za vaše naraštaje gdje god vi boravili. Neka vam je to subotnji počinak. Postite! Navečer devetoga dana u mjesecu - od večeri do večeri - prestanite raditi.'“

1.4. Čitamo kako Bog daje upute Mojsiju, a Mojsije ih predaje narodu. U tim uputama Bog određuje religijske prakse koje njegov narod mora izvršavati u određenim danima i mjesecima kroz godinu. Jedna od tih ceremonija zvala se „Dan pomirenja.“ Na taj dan svećenik je prinosiso žrtve Bogu kako bi tražio oprost za grijeh naroda. Žrtvovao bi bika i jednu kozu na oltaru, a na drugu kozu položio bi ruke i pustio je u divljinu. Time je simbolično prenosio grijeh izraelskoga naroda na tu kozu, koja ih je trebala odnijeti daleko od njih. Sav je narod morao sudjelovati u tom obredu, a pojedinac koji to ne bi činio bio bi isključen iz zajednice ili bi ga sam Bog istrijebio ako bi se usudio raditi na taj dan. Tada su svi morali postiti, ništa ne jesti, i tim vanjskim obredom pokazivali su da se kaju za svoje grijeh i žele Božju milost u svom životu. To je bila obveza propisana Mojsijevim Zakonom.

1.3. Dakle, po Mojsijevu Zakonu Židovi su imali obvezu postiti na Dan pomirenja, i možda još jedanput u cijeloj godini, ništa više. Za razliku od toga, farizeji su u svojim pravilima (usmenoj tradiciji) od svojih sljedbenika zahtijevali post dva do tri puta tjedno. Drugim riječima, u Isusovo vrijeme djelovala je farizejska sljedba koja je već stoljećima dominirala kao najjača religijska struja u Izraelu. Oni su revno sprovodili svoje vlastite zakone i obveze. Kad bi postili, trudili su se da svi to znaju i vide. Kako je narod znao da oni poste? Oni su to pokazivali svojim vanjskim ponašanjem i gestama tijela. Osim toga, osuđivali bi one koji nisu slijedili njihov primjer. Da je to doista tako, vidimo i u ovom odlomku: u kući carinika Mateja nalaze se Isusovi učenici koji ne poste, a farizeji ih zbog toga kritiziraju: „*Zašto tvoji učenici ne poste? Oni bi to morali činiti ako tvrde da žive po Mojsijevu Zakonu!*“

ONI NAJBOLJE ZNAJU ŠTO BIBLIJA TRAŽI OD NAS

2. Vraćamo se sada na Ivanove učenike i na pitanje koje oni postavljaju Isusu. Kao što sam rekao ranije, farizejska sljedba već stoljećima je dominirala kao vodeća religija u Izraelu. U takvom ozračju odrastali su i Ivan Krstitelj, i njegovi učenici, i Isusovi učenici – pa i sam Isus. Zato kada su Ivanovi učenici čuli propovijed Ivana Krstitelja i odlučili se pokajati, logičan sljedeći korak za njih bio je početi sprovoditi religijske prakse koje su nalagali Mojsijev Zakon i usmena predaja starih. Tako su svi postupali, i zato Ivanovi učenici pitaju Isusa: „*Zašto tvoji učenici ne čine isto kao i mi? Zar to nije sljedeći logičan korak u životu jednoga vjernika koji ljubi Jahvu svim srcem? Zar Mojsijev Zakon to ne traži od nas?*“ Njihovo pitanje jasno pokazuje koliko je tadašnji narod slijepo vjerovao da farizeji ispravno i točno tumače Toru. Nitko se nije usuđivao preispitivati njihovo tumačenje!

2.1. Je li vam ovo poznato? Mnogi od nas prošli su ili još uvijek prolaze kroz slična uvjerenja. Možda smo godinama sjedili u istoj sigurnosti da naša crkva ispravno i jedino istinito tumači Bibliju. Možda još uvijek slijepo vjerujemo našim crkvenim vođama. I tako, nakon našeg pokajanja, logičan sljedeći korak postaje sprovođenje religijskih obveza koje propisuje naša zajednica, naša denominacija. Bili mi pravoslavci, katolici, protestanti, ili Jehovini svjedoci – od rođenja, ili kao obraćenici koji su kasnije promijenili svoju sljedbu – većina nas sluša upute svojih svećenika, pastora i starješina. Zašto?

2.2. Zato što smo ih promatrali cijeli život. Oni su nam predstavljeni kao posrednici između Boga i ljudi. I zato mi želimo početi izgledati kao oni, ponašati se kao oni, živjeti kao oni, i sprovoditi iste religijske prakse kao i oni. Većina nas to i čini, vjerujući da oni najbolje znaju što Biblija traži od nas.

METAFORA O VJENČANJU

3. U redu, idemo dalje. **(Luka 5,34-35)** „**Isus im odgovara: 'Zar možete prisiliti svatove da poste dok je zaručnik s njima? Doći će dani, kada će im zaručnik biti otet; potom će, u te dane, postiti.'**“

3.1. Isus odgovara farizejima i učenicima Ivana Krstitelja. Kako to čini? Uspoređuje svoj dolazak među narod – točnije, svoj odnos sa svojim učenicima – s odnosom između mladoženje i njegovih svatova. Zašto baš s tom slikom mladoženje i svatova? U nastavku ću pokušati objasniti.

3.2. U starovjekovnom Izraelu vjenčanje je imalo iznimnu važnost u društvu. Sama ceremonija i slavlje trajali su punih sedam dana. Prvoga dana mladoženja i svatovi odlazili bi u kuću mlade kako bi je – na nosilima kakva su inače bila namijenjena kraljevima, generalima i uglednicima – odveli u kuću mladoženje. Kada bi stigli, roditelji mladenke i mladoženje pregovarali bi o uvjetima predaje kćeri u ruke zaručnika. Nakon što bi se dogovorili, mladoženja i mlada konzumirali bi brak, a potom bi započelo slavlje koje bi trajalo još šest dana. Svakoga dana, nakon što bi ljudi završili svoj posao, dolazili bi u kuću mladoženje, gdje bi se jelo, pilo vino, plesalo i pjevalo. To su bili dani veselja, slavlja i zajedništva.

3.3. Unutar cijele te ceremonije postojali su ljudi koji su imali posebne zadaće – dužnosti koje im je mladoženja dao na povjerenje. Ti su ljudi bili bliski sa zaručnikom, i njihova je radost bila radost zbog njega. Veselili su se njegovom vjenčanju, željeli su da mu ti dani ostanu zapamćeni kao dani sreće, pjesme, radosti i blagoslova.

3.4. Kada Isus govori o svatovima, on se zapravo poziva na tu skupinu ljudi i objašnjava farizejima: „*Zar mogu svatovi postiti dok je mladoženja s njima? Pa to su dani veselja, druženja i pjesme! Bilo bi potpuno nelogično i neprirodno tražiti od svatova da poste u vrijeme slavlja, zar ne? Nitko ne posti kad je vrijeme radosti.*“ Drugim riječima, Isus poručuje: „*Tako i moji učenici ne mogu postiti dok je s njima Mesija, njihov Kralj. Ovo nije vrijeme žalosti i tuge – ovo je vrijeme slavlja! Obećani Mesija sada stoji među svojim narodom.*“

3.5. Zatim Isus nastavlja: „*Ali doći će dani kad će im zaručnik biti otet; tada će u one dane postiti.*“ Pitanje je: postoji li ikakav scenarij u kojem bi se zaručnik doslovno „oteo“ usred vlastitog vjenčanja? Ne znam, ali vjerujem da se ovdje Isus počinje izravno referirati na sebe.

3.6. Mislim da u ovoj izjavi Isus predviđa svoje razapinjanje na križu. On zapravo indirektno govori farizejima: „*Doći će dani kada ću ja, Mesija, biti razapet i umrijet ću – i tada će moji učenici tugovati. Neće moći jesti od žalosti koju će nositi u srcima.*“ Isus ovdje daje do znanja što je jedno od pravih značenja posta. Post nije religijska obveza koju treba izvršavati na određene dane prema zapovijedi religijskih vođa. Post, u ovom slučaju, postaje vanjski izraz unutarnje tuge – tuge Isusovih učenika koji će oplakivati gubitak svoga Učitelja.

DONOSI LI ISUS NOVI NAUK?

4. Odakle dolazi Isusovo razumijevanje o pravom značenju posta? Donosi li on sa sobom novi nauk, ili je kroz proučavanje Tore (Staroga zavjeta) spoznao što Bog zapravo želi kad govori o postu?

4.1. **(Izaija 58,3-8)** „*Zašto postimo ako ti ne vidiš, zašto se trapimo ako ti ne znaš?* Gle, u dan kad postite poslove nalazite i na posao gonite radnike svoje. Gle, vi postite da se prepirete i svađate i da pesnicom bijete siromahe. Ne postite više kao danas, i čut će vam se glas u visini! Zar je meni takav post po volji u dan kad se čovjek trapi? Ovo mi je post koji mi je po volji, riječ je Jahve Gospoda: Kidati okove nepravedne, razvezivat spona jarmene, puštat na slobodu potlačene, slomiti sve jarmove; podijeliti kruh svoj s gladnima, uvesti pod krov svoj beskućnike, odjenuti onoga koga vidiš gola, i ne kriti se od onog tko je tvoje krvi. Tad će sinut poput zore tvoja svijetlost, i zdravlje će tvoje brzo procvasti.“

4.2. U Izaiji nalazimo upravo takav opis – kako izgleda i što čini čovjek koji razumije kakav post Bog zapravo traži. Vjerujem da je Isus to poglavlje dobro poznao dok je razgovarao s farizejima. Isus ih, dakle, ne suočava s nekim novim naukom koji je on osobno donio, nego s Torom – sa samim Pismom za koje oni tvrde da ga poznaju, proučavaju i žive.

KRUTI I NEPOMIČNI

5. U redu, idemo dalje. **(Luka 5,36)** „*Kaza im još usporedbu: 'Nitko ne otkida zakrpe od nove haljine da zakrpi staru haljinu, inače će, s jedne strane, rasparati novu, s druge strane, staroj neće odgovarati zakrpa od nove.'*“

5.1. Isus nastavlja objašnjavati farizejima u čemu zapravo leži njihov problem. On to čini kroz usporedbe¹.

5.2. U starovjekovnom Izraelu halja koju ste nosili vrlo je vjerojatno bila jedina koju ste posjedovali. Kroz svakodnevno nošenje, pranje i ponovno korištenje, tkanina bi se trošila i počela pucati na određenim mjestima. Kada bi do toga došlo, pojedinac bi od stare tkanine

¹Usporedbe su priče koje je Isus izvlačio iz prirode i iz svakodnevnog života jednog Židova. Kroz njih bi ilustrirao trenutačnu dilemu svojih slušatelja – bilo da im dokaže da su u krivu, da im otvori oči, ili da im pomogne u njihovoj zbunjenosti.

odrezao komad i zakrpao halju – nikada ne bi koristio novu tkaninu. Zašto?

Teoretski gledano, ako bi netko uzeo novu tkaninu da zakrpa staru halju, zakrpa bi se nakon pranja rasparala. Nova tkanina još nije bila oprana i nije se stisnula, pa bi se nakon prvog pranja skupila i poderala staru tkaninu. Rupa bi postala još veća. Zato nitko nikada nije uzimao novu tkaninu da bi zakrpao staru halju.

5.3. Idemo odmah dalje s drugom usporedbom. (Luka 5,37) „**Nitko ne ulijeva novog vina u stare mjehove; inače novo vino prodere mjehove te se prolije, a mjehovi propadnu.**“

5.4. Kada bi pojedinac ulijevao novo vino u mjehove (kožne vrećice), uvijek bi pazio da mjeh bude nov. Zašto? Tijekom fermentacije, vino bi u sebi stvaralo plinove koji su rastezali vrećicu, čineći je s vremenom krutom i nefleksibilnom. Ako bi, teoretski, netko ulio novo vino u već korišteni mjeh, taj bi mjeh puknuo jer ne bi imao potrebnu elastičnost da izdrži pritisak novog vina.

5.5. Dakle, što Isus želi objasniti farizejima ovdje? On nastavlja sukobljavati njihova teološka uvjerenja – laž u koju su duboko uvjereni – a istovremeno Ivanove učenike poučava da se probude i odluče kome će vjerovati: njemu ili farizejima.

ISUS SE VRAĆA NA IZVOR (MOJSIJEV ZAKON)

6. (Luka 5,39) „**Nitko pošto je pio staro vino, neće novoga; jer veli: ‘Staro je bolje.’**“

6.1. Isus time govori farizejima: „*Da biste razumjeli i prihvatili moje učenje, morate odbaciti staro.*“

Pod „staro“ Isus, vjerujem, misli na njihovu usmenu predaju, a ne na Mojsijev Zakon.

Pod „novo“, govori o obnovi izvornog tumačenja Mojsijevog Zakona – o vraćanju njegovom pravom smislu.

6.2. Isus je došao kako bi svome narodu pokazao što je Bog od početka zapravo htio kada im je dao Zakon. A da bi pojedinac povjerovao u Isusovo učenje, morao je potpuno promijeniti način razmišljanja – morao se istrgnuti iz ralja usmene tradicije. Morao je početi koristiti razum koji mu je Bog dao, početi preispitivati sve i na kraju – proučavanjem same Tore – zaključiti tko je u pravu: Isus ili farizeji. Na dvije stolice nije se moglo sjediti².

² Pavao je i sam prošao upravo taj put radikalne promjene mišljenja. Nakon obraćenja na putu za Damask (Dj 9), povukao se — prema vlastitom svjedočanstvu — na nekoliko godina u Arabiju (Gal 1,17–18), gdje je istraživao Pisma i Toru u svjetlu novootkrivene istine o Kristu. Taj proces dubokog promišljanja i preispitivanja svega što je ranije smatrao neupitnim trajao je oko tri godine, a rezultirao je potpunom promjenom paradigme: ono što je prije smatrao prijetnjom Zakonu, sada je prepoznao kao ispunjenje Zakona u osobi Isusa Krista (usp. Rim 10,4). Kao i mnogi drugi Židovi toga vremena, Pavao je morao „sići s dvije stolice“ – napustiti sigurnost usmene tradicije i zakonskog formalizma, te prihvatiti duhovno tumačenje Tore koje otkriva Božju izvornu namjeru: ljubav, vjeru i unutarnju pravednost, a ne puko držanje propisa.

6.3. U redu, pokušat ću sada sažeti što je Isus htio da farizeji i Ivanovi učenici shvate kroz ove usporedbe:

1. „Nitko ne otkida zakrpe od nove halje da zakrpi staru halju; inače će, s jedne strane, rasparati novu, a s druge strane, staroj neće odgovarati zakrpa od nove.“ Vjerujem da im Isus govori kako je nemoguće spojiti njegovo tumačenje Mojsijevog Zakona s tumačenjem farizeja. Ta su dva pristupa radikalno različita. Onaj tko se odluči slijediti Isusa, mora odbaciti farizejski kvasac – to jest, njihov nauk.
2. „Nitko ne ulijeva novog vina u stare mjehove; inače novo vino podere mjehove te se prolije, a mjehovi propadnu.“ Ova usporedba ima isto značenje kao i prethodna – Isus ponavlja istu poruku kroz drugu sliku, naglašavajući koliko je važno da pojedinac to shvati.
3. „Nitko, pošto je pio staro vino, neće novoga, jer veli: ‘Staro je bolje.’“ Ovdje Isus suočava farizeje s duhovnom stvarnošću koja prebiva u njihovim srcima. Farizeji toliko slijepo vjeruju da je njihova usmena predaja ispravna, da ne žele ni na trenutak razmotriti mogućnost da Isus govori istinu. Ne žele priznati: „*Možda ovaj rabbi ima pravo. Možda sve što čini i uči doista dolazi od Boga.*“ Ne – oni vole „staro vino“ (svoju tradiciju) previše da bi posegnuli za „novim vinom“ (Božjom istinom kroz Isusovo učenje). I zbog toga odlučuju u potpunosti odbaciti Isusa i ono što uči. Ne svi, ali većina – da.

6.4. Za razliku od farizeja, učenici Ivana Krstitelja već su prihvatili Ivanov poziv na pokajanje. Njihova su srca otvorena prema novoj paradigmi, no u trenutku kada postavljaju ovo pitanje Isusu, oni još uvijek pripadaju staroj – farizejskoj – paradigmi.

Još nisu u potpunosti upoznali Isusovo učenje; tek su na početku.

Ali s vremenom, dok ga budu slušali, ako su istinska djeca Božja, oni će staro ostaviti iza sebe – i prigrliti novo.

ŽEĐATI ZA BOŽJOM PRAVEDNOŠĆU

7. Idemo polako prema kraju, postavlja se pitanje: je li se Isus suprotstavljao religijskim obvezama kao što su post, molitva i šabat? Vjerujem da nije. On nije došao da ukine te obrede, nego da nauči svoj narod koje se istinsko značenje krije iza njih – značenje koje su farizeji potpuno izgubili.

7.1. Ukratko: dok su farizeji vjerovali da ih samo obdržavanje tih obreda čini dostojnima kraljevstva Božjega, Isus je učio suprotno. On je pokazao da svrha obreda nije u samom činu, nego u unutarnjem stavu srca.

Pojedinac kroz post, molitvu ili šabat treba izražavati svoju privrženost Bogu – treba tugovati zbog svoje nepravednosti, ali i žediti za Božjom pravednošću i milošću. Autentično dijete Božje žarko iščekuje da se Božja obećanja ispune i da se Njegovo kraljevstvo uspostavi na zemlji. Takav čovjek ljubi Boga jer razumije da mu je Bog kroz Mojsijev Zakon dao način da ostane u zajedništvu s Njim.

- A tko će to činiti? Samo onaj komu je Bog dao novo srce – Božji izabrani. -

7.2. Primjena za nas kršćane danas: ako pripadamo nekoj od kršćanskih denominacija, trenutak kada nas Isus istinski počne poučavati u našim životima često će nas dovesti u konflikt sa samima sobom.

„Staro“ – tradicija i teološka uvjerenja u kojima smo odrasli – naći će se u izravnom sukobu s „novim“ – s Isusovim učenjem koje nas mijenja iznutra.

I dok budemo pokušavali to dvoje spojiti, vjerujem da ćemo s vremenom morati priznati sebi: to je nemoguće. Novo i staro ne idu zajedno.

Teologija našeg crkvenog vodstva često će se sukobljavati s teologijom našeg Učitelja – Isusa Krista. Zato se svatko od nas mora odlučiti: kome želimo pripadati – Isusu ili svojoj crkvenoj sljedbi.

7.3. Što se tiče ceremonijalnih obreda koje propisuje naša crkvena tradicija, ne vidim problem u tome da ih sprovodimo, pod jednim uvjetom – da razumijemo što oni zapravo predstavljaju. Drugim riječima, ako ti obredi izražavaju unutarne stanje pojedinca koji ljubi Boga, koji je svjestan vlastite grešnosti i koji žudi za Božjom pravednošću, tada su ti obredi dobri i prihvatljivi u Božjim očima.

7.4. Nadalje, oni koji se odluče biti slobodni od tradicije i obreda svoje sljedbe – govoreći: „Ja sam slobodan od svega što mi je crkva propisala; dovoljno mi je Kristovo učenje i Njegove zapovijedi“ – mogu to učiniti, ali pod jednim uvjetom: da zaista žive Evanđelje Isusa Krista svakoga dana, svakim svojim djelom, mišlju i nakanom. Ako to čine, Bog će na njih gledati s blagonaklonošću, i ostat će u Njegovoj milosti.

7.5. Za kraj – kao što su i Isusovi učenici jeli i pili u kući carinika, iako je usmena predaja farizeja to zabranjivala – tako i mi danas možemo, ali ne moramo, sprovoditi obrede koje nam propisuje naša crkvena zajednica.

Odluka je na nama. Sloboda odluke leži u Kristu.

Dokle god živimo po Njegovim zapovijedima i hodamo u istini Evanđelja, sve ostalo postaje sporedno i nebitno za naše spasenje.